

T.C.
YARGITAY
Hukuk Genel Kurulu
Esas No : 1996/5
Karar No : 1997/3
Tarih : 28.11.1997

- MÜLKİYET YÖNÜNDEN KIYI KENAR ÇİZGİSİNİN BELİRLENMESİNDE GÖREV
- GÖREV (Mülkiyet Yönünden Kıyı Kenar Çizgisinin Belirlenmesinde)
- KIYI KENAR ÇİZGİSİ (Mülkiyet Yönünden Belirlenmesinde Görev)
- KIYI KENAR ÇİZGİSİNİN SAPTANMASINDA USUL
- DEVLETİN HÜKÜM VE TASARRUFU ALTINDAKİ YERLER (Kıyı)

ÖZET :

Kural olarak mülkiyet hukuku yönünden kıyı kenar çizgisinin belirlenmesi görevi adli yargıya aittir. Ancak, 3621 sayılı Kanun'un 9. maddesi gereğince idare tarafından kıyı kenar çizgisi belirlenmiş ve yazılı bildirimle rağmen yasal süresinde idari yargıya başvurulmaması nedeniyle yargı yolunun kapanmış olması veya idari yargı tarafından verilip kesinleşmiş karar bulunması durumlarında, bunlara uygun şekilde kıyı kenar çizgisinin saptanması gerekir.

I. İÇTİHADİ BİRLEŞTİRME İSTEMİ

Yargıtay Birinci Hukuk Dairesi Üyesi Cemil Çetiner 26.5.1993 ve Anamur Kadastro Hakimi Rahime Akar 31.1.1995 günlü başvurularıyla; 3621 sayılı Kıyı Kanunu uyarınca kıyı kenar çizgisinin belirlenmesi konusunda 1, 7, 8, 14 ve 17. Hukuk Daire'lerinin kararları arasında aykırılık bulunduğunu ileri sürerek, bu aykırılığın inançları birleştirme yoluyla giderilmesini istemişlerdir.

Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu'nun 7.11.1996 gün ve 79 sayılı kararıyla; kıyı kenar çizgisinin belirlenmesine ilişkin olarak Birinci, Yedinci, Sekizinci, Ondördüncü, Onaltıncı, Onyedinci ve Yirminci Hukuk Dairelerinin kararları arasında, mevcut ve devam eden açık bir aykırılık bulunduğu belirlenerek bu aykırılığın Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulunda giderilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Yargıtay Kanununun 45. maddesi uyarınca, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu'nda; kararlar arasında içtihad aykırılığının varlığı ilk oturumda oybirliği ile kabul edilerek, işin esasının görüşülmesine geçilmiştir.

II. İÇTİHADİ BİRLEŞTİRMEYE KONU OLAN KARARLAR:

Yargıtay Birinci Hukuk Dairesi 27.2.1992 günlü, 13615-2294 sayılı ilamında; 3621 sayılı Kanun gereği idari işleme dayalı kıyı kenar çizgisinin varlığı halinde, uyumsuzluğun buna göre aksi halde, sözü edilen Yasanın 5. maddesinin komisyona zorunluluk yüklemesi nedeniyle, davacıya, Valiliğe başvurmak üzere önel verilmesi ve verilecek bu önel uyarınca yapılacak tesbit sonucuna göre çözümlenmesi gerektiğini hükme bağlamış, 14. Hukuk Dairesi de 11.7.1991 günlü, 501-671 sayılı ilamında yukarıda belirtilen görüşü aynen benimsemiştir. Yedinci Hukuk Dairesi 26.1.1993 günlü, 1990/5847 E., 1993/469 K. Sayılı ilamında; Birinci ve Ondördüncü Hukuk Dairelerinin görüşleri doğrultusunda sonuca ulaşmıştır. Bunlara karşın Sekizinci Hukuk Dairesi, 14.12.1992 günlü, 17095-16240 sayılı kararında; 3621 sayılı Yasa uyarınca, belirlenen kıyı kenar çizgisinin mülkiyet uyumsuzluklarında, adli mahkemeleri bağlamayacağını, bu çizginin 13.3.1972 günlü, 7/4 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı ile 3621 sayılı Kıyı Kanunundaki esaslara göre adli mahkemelerde belirlenmesi gerektiğini kabul etmiştir. Onaltıncı Hukuk Dairesi, 22.1.1996 günlü 501-6714 sayılı, Onyedinci Hukuk Dairesi, 23.12.1993 günlü, 10202-14860 sayılı, Yirminci Hukuk Dairesi ise 5.7.1994 günlü 1993/2427 Esas, 1994/9004 sayılı ilamlarında, idarece yapılmış ve kesinleşmiş kıyı kenar çizgisinin bulunmaması hali dışında Sekizinci Hukuk Dairesinin görüşü doğrultusunda hüküm kurmuşlardır.

Sorunun çözüme kavuşturulması için, öncelikle; kıyı kenar çizgisinin tanım ve işlevinin, 3621 sayılı Yasanın kıyılarına ilişkin getirdiği hukuki düzenlemenin içerik ve kapsamının, özellikle 9. maddenin amaç ve fonksiyonunun, kıyılarına yönelik mülkiyet uyumsuzluklarının çözümündeki kuralların açıklıkla ortaya konması gerekir.

III. İÇTİHADİ BİRLEŞTİRMENİN KONUSU:

3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 9.maddesi gereğince idare tarafından belirlenen kıyı kenarçizgisinin adli yargı yönünden bağlayıcı olup olmadığına ilişkindir.

IV KIIYI KENAR ÇİZGİSİ; TANIMI, HUKUKİ ÖZELLİKLERİ VE ANAYASAL KONUMU:

a) Tanım ve tarihsel gelişimi:

3621 sayılı Yasanın 4. maddesinde belirlendiği biçimde, kıyı kenar çizgisi, kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde, su hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, kayalık, sazlık, bataklık ve benzeri alanların doğal sınırı olarak tanımlanmıştır. Kıyı çizgisi ise, suyun karaya değdiği noktalardan oluşan, bir yönü su, diğer yönü kara olan, tek boyutlu bir çizgidir. Kıyı da, kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasında kalan alanı belirler. Şu duruma göre, kıyı kenar çizgisi kıyı denilen alanı doğrudan belirleyen bir kavram olarak karşımıza çıkar. Gösterdiği özellikler nedeniyle değişik ekonomik kullanımlara; ulaşım, sanayi, kentleşme ve dinlenme gibi kullanım gereksinmelerini karşıladığından kıyı, "kaynak" niteliğindedir. Ancak, bir üretim sonucu elde edilmeyip doğrudan doğruya doğanın bir eseri olması onu "doğal kaynak" veya "servet" durumuna sokar. Değişik ekonomik kullanım gereksinmelerine cevap vermesi, onun tek değil, fakat çok yönlü bir "doğal kaynak" olduğunu gösterir. Ne var ki, çok yönlü kaynak olmakla birlikte, miktarının arttırılamaması onu kit kaynak biçimine sokar. Günümüzde sosyal-ekonomik ve teknolojik gelişim sonucu çeşitli kullanım isteklerinin doğması ve artması kit kaynak konumunda bulunan kıyının hukuksal yapısı ve kullanımını yönünden ciddi tartışmalara neden olmuştur.

Hukuksal kıyı kavramına yaklaşım; "su hareketi" ve "su hareketinin ürünü" olmak üzere iki açıdan gerçekleşmiştir. Yargıtay Büyük Genel Kurulu 13.3.1972 günlü, E.1970/7 K.1972/4sayılı İçtihadları Birleştirme Kararında; aynen Roma Hukukunda olduğu gibi, kıyıyı su hareketini esas olarak tanımlamasına karşın, diğer kararlarında: Su hareketinin ürünü olarak ele almış ve tanımlamıştır. 4.4.1990 günlü,3621 sayılı Kıyı Kanununun getirdiği tanımlarla bu yönde herhangi bir sorun kalmamıştır.

b) Kıyının Hukuksal Özellikleri:

Tarihsel gelişimi içinde, kıyının iki hukuki özelliğinin tüm düzenlemelerde esas alındığını görmekteyiz. Gerçekten kıyının bir yandan doğal niteliği itibariyle herkesin kullanımına açık, öte yandan da bu özel niteliği nedeniyle özel mülkiyet alanı dışında kaldığı kabul edilmiştir.

Yargıtay; yukarıda sözü edilen İnançları Birleştirme Kararında; "Tamamen bir ülkenin sınırları içerisinde kalan denizlerle, kara suları o devletin hükümlerine girdiklerinden menfaati umuma aittir. Medeni Kanununun 641. maddesi uyarınca, menfaati umuma ait olan mallar, devletin hüküm ve tasarrufu altındadır, kimsenin mülkü değildir. Kıyıları, ister kumluk, çakıllık, ister taşlık, kayalık olsun denizlerin temadisi olup ondan ayrılması mümkün değildir" demek suretiyle kıyının denize bağımlı ve doğal niteliği gereği özel mülkiyete konu olamayacağını belirtmiştir. Böylece, kıyı denizin hukuki düzenine bağlı tutulmuş sahihsiz şey olma özelliğinin, kültüre elverişsizlik yanında, denize bağımlı olmasından ileri geldiği kabul edilmiştir.

Kıyı herhangi bir tahsis işlemine gerek olmaksızın doğrudan doğruya doğal yapısından ötürü herkesin serbestçe yararlanmasına sunulmuş sahihsiz kamu malıdır. Bunun sonucu; kıyının devir ve ferağ edilmesi, zamaşımı yoluyla mülkiyetinin kazanılması, tapu sicili hükümlerine bağlı bulunması, haczedilmesi mümkün değildir.

c) Kıyının Anayasal Düzeni:

1982 Anayasası,1961 Anayasasından farklı olarak, "Kıyı"yı 43. madde olarak ayrı bir bölümde düzenlemiştir. Önceki Anayasal sistemde tabii; kaynak ve servetlere ilişkin genelbir düzenleme içinde yer alan "kıyı" bu kerrre, bağımsız ayrı maddede ortaya konmuştur.1982 Anayasasının kamu malları açısından belirlediği, kıyı rejimi; MK.'nun 641. Maddesinde öngörülen sahihsiz kamu mallarının tabii olduğu hukuksal statünün,1961 Anayasasının tabii servet ve kaynaklar için kabul ettiği sistemle karışımı sonucu ortaya çıkmıştır. Kuşkusuz, Yargıtay'ın yukarıda anılan İnançları Birleştirme konusunda ortaya konulan temel ilkeler Anayasal kıyı rejiminin oluşunda en büyük etken olmuştur.

1982 Anayasası, "kıyı"yı sahihsiz doğal nitelikli ve herkese açık bir kamu malı olarak ortaya koyarken bu alanda yer alan diğer kamu mallarında da farklı düzende görmüştür. Gerçekten Anayasa,168. maddesinde tabii servet ve kaynakların Devletin hüküm ve tasarrufunda olduğunu belirledikten sonra, bunların arama ve işletme hakkının da Devlete ait olduğunu kabul etmiş, ancak gereğinde bu hakkın özel kişilere devredilebileceğini öngörmüştür. Kıyılarda ise böyle bir durum söz konusu değildir. Aynı biçimde, kamu

malları arasında çok önemli yer tutan ve Anayasanın 169. maddesinde "kıyı"ya benzer bir sistemle belirlenen "ormanlar" Devletçe yönetilip, işletilmekte ve özel mülkiyet dışında tutulmaktadır. Ne var ki, kamu yararının gerektiği durumlarda, bu yerler irtifak hakkına konu olabildikleri gibi, orman rejimi dışına çıkarılabilmektedirler. Oysa, "kıyı" yönünden bu tür bir uygulama kesinlikle düşünülmemiştir. 1961 ve 1982 Anayasaları kamu malları yönünden kabul ettikleri kimi esaslarla, sosyal içerikli mülkiyet kavramına yer vermişlerdir. Devletin hüküm ve tasarrufu altında görülen ve diğer sahipsiz kamu mallarından farklı olan kıyılar, bu tür bir mülkiyet içerisinde yer alır.

Anayasa 43. maddesinin ilk bendinde kıyının kamu malları içerisindeki yeri ve hukuksal konumunu belirledikten sonra, ikinci bendinde; kıyı ve sahil şeritlerinden yararlanmada önceliğin kamuya ait olduğunu, ilke olarak kabul etmiştir. Bu ilke ile; herkesin mutlak bir eşitlik ve serbestlik çerçevesinde kıyılardan yararlanma hakkı olduğu açıklanmak istenmiştir. Kısaca, kıyıdan yararlanma sosyal ve ekonomik bir hak olarak öngörülmüştür.

Nihayet Anayasa, sözü edilen maddeleriyle; toplumun, kıyı ve sahil şeritlerinden, yararlanma imkan ve koşullarının saptanması görevini de yasak oyucuya vermiş ve soyut ilkelerin yaşama geçirilmesini, Devletin bu alanda yapmakla zorunlu olduğu görevlerini ortaya koyarak, kıyı rejiminin sınırlarını belirlemiştir.

V. KIYI KENAR ÇİZGİSİNİN İŞLEVİ

Kıyı kenar çizgisini, adından esinlenerek sadece, kıyıyla ilişkin bir rol üstlendiğini kabul etmek son derece yanlıştır. Gerçekten bu çizginin, kıyıların hukuksal rejimini ortaya koyması ve yukarıda özellikleri açıklanan alanların, belirlenmesi açısından işlev ve önemi çok açıktır. Ne var ki, bu çizgi, bir taraftan sahipsiz mal niteliğindeki kıyı alanlarının rejimini belirlerken, öte yandan özel mülkiyet konusu, taşınmazların sınırını da çizmektedir. Bu yönden soruna yaklaşıldığında, sözü edilen çizgi özel mülkiyet rejimi alanında da bir işlev görmektedir. Kıyı kenar çizgisinin, fonksiyonu bununla da bitmemekte, kimi durumlarda Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki araziler ile mer'a, yaylak, kışlak gibi kamu orta mallarının sınırını da belirlemektedir. Kıyının diğer sahipsiz kamu mallarıyla farkı gözetildiğinde, bu sorunun da önemi gözardı edilemez. Yukarıda açıklandığı üzere, kıyı, su hareketlerinin oluşturduğu, kayalık, kumluk, sazlık, bataklık, çakıllık gibi alanlar olup, üzerinde kamunun öncelik ve yararlanması dışında hiçbir tasarrufun yapılamadığı kendine özgü Anayasal rejimleri olan kamu mallarıdır. Oysa diğer sahipsiz kamu malları, ormanlar dahil, irtifak hakkına veya kimi durum ve koşullarda mülkiyete konu olabilmektedirler. 2634 sayılı Turizm Teşvik Yasasının 8. maddesi ile, Kadastro Kanununun 17. maddesi bu yönden gösterilecek örneklerdir.

Şu duruma göre kıyı kenar çizgisinin üç temel işlevi üstlendiği açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu çizgi bir yandan kıyının kara yönünden sona erdiğini gösterirken, diğer yanda özel mülkiyete konu arazinin, bazı durumlarda da kamu orta mallarının, deniz yönünden sınırını oluşturmaktadır. Kıyı alanının, hemen nihayetinde özel mülkiyete konu olan bir arazinin yer alması halinde, kıyı kenar çizgisi, kıyı alanını belirtme yanında, özel mülkiyet rejiminin başlama sınırını da gösterir. Kıyıya ilişkin hukuksal çekişmeler, genellikle özel mülkiyet açısından ortaya çıktığından, öğreti ve hukuksal uygulama, kıyı kenar çizgisinin saptanması sorununu daima özel mülkiyetle bağlantılı olarak ele almıştır. Bu bağlamda denilebilir ki; kıyı kenar çizgisi aralarında hukuksal açıdan önemli fark ve ayrılık bulunan üç taşınmaz mal rejimini belirlemesi yönünden önemli bir işleve sahiptir. Bu çizginin sağlıklı bir şekilde ortaya konabilmesi ile bir yandan kıyılardan beklenen fonksiyonlar yerine getirilebilecek ve Anayasal kıyı rejimi kurulabilecek, öte yandan özel mülkiyete ilişkin haklar korunup, yasal teminat altına alınacaktır. Nihayet ormanlar ve diğer sahipsiz, kamu malları rejimine tabi malların, kendi hukuksal düzenleri belirlenecek ve böylece bu alanlarda var olan hukuksal karmaşa önlenecektir.

VI. 3621 SAYILI KANUN'UN KIYILAR YÖNÜNDEN GETİRDİĞİ DÜZENLEME

Anayasal bir hak olarak ortaya çıkan kıyılardan, yararlanma imkan ve koşullarının gösterilmesi amacıyla bir yasa çıkarılması, zorunlu hale gelmiş ve 3621 sayılı Yasa bu amaçla getirilmiştir. Yasanın bu işlevi "Amaç" başlıklı birinci ve "kapsam" başlıklı ikinci maddelerinde açıkça ortaya konmuştur. Sözü edilen birinci madde aynen "Bu kanun, deniz, tabii ve suni göl ve akarsu kıyıları ile bu yerlerin etkisinde olan ve devami niteliğinde bulunan sahil şeritlerinin doğal ve kültürel özelliklerini gözeterek koruma ve toplum yararlanmasına açık, kamu yararına kullanma esaslarını tesbit etmek amacıyla düzenlenmiştir" dedikten sonra, ikinci madde belirtilen amaca paralel biçimde Yasanın kapsamını göstermiş ve aynen "Bu kanun, deniz, tabii ve suni göller ve akarsu kıyıları ile deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerine ait düzenlemeleri ve bu yerlerden kamu yararına yararlanma imkan ve şartlarına ait esasları kapsar" kuralına yer vermiştir. Nitekim; Yasanın ilk beş maddesi genel hüküm ve esasları göstermiş, kalan maddelerde ise, kıyının korunması, yapı yasağı, planlama, yapılanma, doldurma ve kurutma yoluyla arazi kazanılması, kıyı kenar çizgisinin tesbiti, kontrol, imar ve yasanın hükümlerine aykırı davranışlara uygulanacak cezai hükümlere yer vermiştir.

Denilebilir ki; Yasa, bütünüyle değerlendirildiğinde; kıyıların kamuya açık tutulması ve bu yerlerden toplumun genellik, eşitlik ve serbestlik ilkelerine uygun faydalanmasını sağlama yönünden; idareye görevler yüklemiş, bu alanda yapılacak işler gösterilmiş ve kıyıya ilişkin tanım ve hukuki esaslar, Anayasal doğrultuda ortaya konmuştur. Bu konuda hemen belirtelim ki kıyılarda, mülkiyet yönünden ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümü ve kıyı Kadastro yönünden herhangi bir hükme yer vermemiştir.

Kıyının kamuya açık tutulabilmesi ve yasanın bu alanda idareye verdiği görevlerin yerine getirilebilmesi ve kıyıda planlama ve uygulamanın yürütülebilmesi için öncelikle; kıyıya ilişkin bir tesbitin yapılması zorunludur. Bu nedenle idarenin kendi açısından kıyı kenar çizgisini belirlemesi gerekir. İşte Yasa koyucu uyuşmazlık konusu 9. maddeyle, salt, bu amaçla sınırlı olmak üzere Valiliğe kıyı kenar çizgisini kamu görevlilerinden oluşan beş kişilik bir komisyon aracılığıyla belirleme yönünden bir görev vermiştir. Nitekim, Yasanın 5/4. maddesi bu durumu aynen: "Kıyıda ve sahil şeridinde planlama ve uygulama yapılabilmesi için kıyı kenar çizgisinin tesbiti zorunludur" biçiminde ortaya koymuştur. İlgili Bakanlığın onayından sonra yürürlüğe girecek olan bu belirleme; organik ve fonksiyonel yönden İdari olması, kamu hukuku kurallarına göre tesis edilmesi, tek yönlü bulunması, doğrudan uygulanabilmesi ve hukuki bir değer taşıması nedeniyle bir idari işlem niteliğindedir. Bu işlem, planlama, uygulama, imar, yıkım, ruhsat ve iskan gibi idari işlere esas alınabilse de, mülkiyet ve zilyedlik gibi taşınmazlarda hakkın özüne ilişkin Kadastro Yasalarında öngörüldüğü türden bir saptama yapmamaktadır. Esasen, belirleme komisyonunun oluşum ve niteliği, çalışma yöntemi de böyle bir sonuç çıkarılmasına elverişli bulunmamaktadır.

VII. KIYIYA İLİŞKİN MÜLKİYET HUKUKU YÖNÜNDEN ÇIKACAK UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ VE 3621 SAYILI YASANIN 9. MADDESİNİN ETKİ ALANI

Kıyının da içerisinde yer aldığı sahipsiz kamu mallarına ilişkin temel düzenleme; MK'nun 641. Maddesinde yer almıştır. Yine, sözü edilen Kanunun ortaya koyduğu esas ve ilkeler gözetilerek, tapu sicilini oluşturmak amacıyla, taşınmaz malların sınırlarını arazi ve harita üzerinde belirterek, hukuki durumlarının saptanmasını öngören Kadastro Kanununu ile kıyıları dahil sahipsiz kamu mallarının hukuki konumuna yönelik düzenlemeler yapılmıştır. 3621 sayılı Yasa ise yasadaki belirtilen işleviyle kıyıya ilişkin genel kavramları belirlemiş ve sadece idarenin görevlerini ortaya koymuştur.

Mülkiyet Hukuku yönünden, kıyılara ilişkin uyuşmazlıkların yukarıda sözü edilen yasaların koyduğu ilke ve esaslar dahilinde, Adli Yargı yerlerinde çözümlenmesinde kuşku ve duraksamaya yer olmamalıdır. Adli Mahkemelerin oluşumuna ilişkin, 8.4.1924 günlü, 469 sayılı yasa ve HUMK'nun getirdiği esaslar, nihayet kadastral işlemlerin söz konusu olduğu durumlarda 3402 sayılı Kadastro Kanunu hükümleri, bu yönde adli yargıca uygulanacak kuralları belirlemiştir. Buna göre, kıyıları dahil taşınmaz mallarda Mülkiyet Hukukuna yönelik, hakkın özünü ilgilendiren uyuşmazlıkların çözümü adli yargının görev alanı içerisinde kalmaktadır. Esasen, kamu mal rejimi ile özel mal rejimi birbirinin karşıtı kavramlardır. Bir mal rejiminin bittiği yerde diğeri başlar. Bu nedenle, tüm mallara ilişkin sistem MK. ve Kadastro Kanununda birlikte düzenlenmiş ve buna bağlı olarak Ormanlar dahil, Kamu mallarında ortaya çıkan ve aynı haklara ilişkin tüm uyuşmazlıkların çözümünün adli yargının görev alanına bırakılmıştır. Adli Yargı yerlerinin bu yetkisi temel bir yetki olarak bugüne kadar süregelmiş ve bu yetkiyi ortadan kaldıracak ne bir yasal girişimde bulunulmuş ne de düzenleme getirilmiştir.

3621 sayılı Yasa'nın 9. maddesiyle getirilen düzenlemenin, kendisinden önce oluşturulmuş bulunan, kıyılara yönelik sistemi ortadan kaldırıp kıyılara yönelik yeni bir "Kıyı Kadastro" sistemi öngördüğü; böylece, Kadastro Mahkemeleri ile diğer Adli Yargı yerlerinin görevlerine son verdiği şeklinde bir olgu hiçbir suretle kabul edilemez. Gerçekten, ne 3621 sayılı Yasanın maddelerinde, ne ilgili Yasa Tasarısında, ne Tasarının Büyük Millet Meclisince yapılan görüşmelerinde, ne de 3621 sayılı Yasanın kimi maddelerinin iptali yönünde açılan davaya ilişkin Anayasa Mahkemesinin 18.9.1991 günlü, 1990/23 E, 1991/29 K. sayılı kararında, 3621 sayılı Yasa ile; kıyıların konu olduğu mülkiyet ve zilyetliğe ilişkin uyuşmazlıklarda, yeni bir yöntem veya Kadastro sistemi, getirildiği ve mevcut yargısal sistemin değiştirildiğine veya ortadan kaldırıldığına ilişkin ne bir ibare ve ne de bir kural yer almamaktadır. Aksine, 3621 sayılı Yasanın amaç ve kapsamını ortaya koyan maddeleri ile 9. maddenin dayanağını açıklayan 5. maddede belirlemenin sınırı açıkça ortaya konmuştur. Dahası 9. maddenin getirdiği düzenlemede;

a) Kıyı kenar çizgisine yönelik bu belirlemenin, yeni bir "Kıyı Kadastro" biçiminde algılanmasına ilişkin hiçbir hüküm yer almamış,

b) Belirleme Komisyonunun oluşumunda; mülkiyet ve zilyedlik konularında çıkacak uyuşmazlıklarda bilgisine başvurulacak hukukçu veya uzman kişiye, arazinin mevki, konum ve sınırlarını bilebilecek mahalli bilirkişiler ile yerel yönetim temsilcilerine yer verilmemiş,

c) Kıyıya sınır bulunan arazi sahiplerine, komisyon çalışmalarında dikkate alınacak, kayıt, belge, tapu ve diğer kanıtlarının ibraz edebilme imkanı tanınmamış,

d) Kıyının yer aldığı, köy ve beldelerde, belirleme işleminin yapılacağına dair ilan ve duyumlara gerek görülmemiş,

e) Kişilerin mülkiyet ve aynı haklarına ilişkin gerek komisyon nezdinde, gerekse komisyon kararı sonrası ne gibi işlem yapacakları ve haklarını nasıl arayacakları konusunda bir düzenleme öngörülmemiş,

f) Komisyon kararlarının tebliğ ve ilanı yolunda bir kural kabul edilmemiş,

g) Kıyıların bitişik olduğu diğer sahipsiz kamu malları ve özellikle Ormanlar yönünden, belirlemenin hangi temsilcilerle ve hangi esaslara göre yapılacağı yolunda bir hüküm yer almamış,

g) Belirlemeye ilişkin uyuşmazlıkların Adli Yargı yerlerinden çekilip, İdari Yargı alanına kaydırıldığı ve bu alanda genel Mahkemeler ile Kadastro Mahkemelerinin görevlerinin sona erdiği, devam eden uyuşmazlıkların akibetinin ne olacağı ve kesinleşen Kadastro tesbitlerinin bağlayıcılığı yönünde ve bunlara benzer konularda hiç bir kural yer almamıştır.

İdare tarafından saptanan kıyı kenar çizgisi imar planlaması ve uygulamasına yönelik ve onunla sınırlı bir çizgidir. Bu çizginin mülkiyet hakkının tesbitine ilişkin olduğuna dair kanunda açık ve kapalı bir hüküm bulunmamaktadır.

Öte yandan idare tarafından kıyı kenar çizgisinin belirlenmesi işlemi kadastrosu yapılmayan bölgelerde yapılabildiği gibi, kadastrosu tamamlanan ve kesinleşen yerlerde de yapılabilir. Bir yerde iki kez kadastro yapılamaz (Kadastro Kanunu md.22). Kadastro kesinleşmiş ve buna bağlı olarak tapu sicilleri oluşmuş ise; idare tarafından daha sonraki tarihte belirlenen kıyı kenar çizgisi imar hukuku yönünden anlam ve değer taşır. İdari işlemle mülkiyet hakkı ortadan kaldırılamaz. Ancak, Anayasa'nın 35 ve 43. Maddeleri gereğince toplumun kıyılardan yararlanması ve bu nedenle mülkiyet hakkının kısıtlanması mümkün olabilir. 2644 sayılı Tapu Kanunu'nun 31. maddesi gereğince hakim kararı olmadıkça tapu sicilinde değişiklik yapılamaz.

Yine, Anayasanın 142. maddesi Mahkemelerin kuruluş ve görevlerinin yasalarca düzenleneceğini öngörmüş ve 36/2. maddesinde ise hiç bir mahkemenin görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamayacağını hükme bağlamıştır.

Bu durumda; kıyılara ilişkin sistem ve uyuşmazlıklarının çözümü yönünden görevli mahkemeler yasalarca açıkça belirlenmişken, idarenin tek yanlı ve çok sınırlı bir tesbit işleminden hareketle ve yorum yoluyla tüm sistemi ters yüz etmek, Anayasal sistemle bağdaşmaz.

VIII. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Mülkiyet hukukundan kaynaklanan tüm, uyuşmazlıkları çözümlenmek görevi adli yargıya aittir. 3621 sayılı Yasa kıyı kenar çizgisi yönünden adli yargı yerinin bu görevini kısıtlamamış, daraltmamış ve ortadan kaldırmamıştır. Genişletici yorum yoluyla idari yargıda dava konusu olabilecek olan ve tartışılabilir niteliği bulunan idari işlemin adli yargıyı bağlayacağını kabul, kanun koyucunun amacına uygun değildir. Zira, taraflara tebliğ olunmayan, ilan edilmeyen ve ilgililere dava açma olanağı vermeyen bir idari tasarrufla, Anayasa'nın 35.maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkının ortadan kaldırılması kabul edilemez. Kıyı kenar çizgisinin belirlenmesine ilişkin idari işlemler adli yargı yönünden kural olarak delil niteliğinde olup, bağlayıcı özelliği bulunmamaktadır. Ancak, kıyı kenar çizgisinin belirlenmesine ilişkin idari işlem ilgili tarafa usulen yazılı olarak Anayasa'nın 125/3 ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 7.maddeleri uyarınca tebliğ edilmiş ve yasal süresi içinde idari işleme karşı dava açılmamış ve idari yargı yolu kapanmış ise idari işlem o kişi veya kurum yönünden bağlayıcı nitelik kazanır. Yazılı bildirimle rağmen idari yargıya başvurmayan ve yargı hakkını kullanmayan gerçek veya tüzel kişi o kararı kabul etmiştir. Bu kararın artık idari yargıda tartışılması da mümkün olmadığından, kesinleşen karara göre kıyı kenar çizgisinin belirlenmesi gerekir. Ayrıca, idare tarafından belirlenen kıyı kenar çizgisine karşı dava açılmış ve bu çizgi idari yargının kesinleşen kararı ile saptanmış ise yargı bütünlüğü kesinleşen yargı kararlarının tartışma konusu yapılmaması, yargıya güven ile Hukuki Emniyetin sağlanması amacıyla kıyı kenar çizgisinin belirlenmesinde idari yargıya belirlenen çizginin adli yargıya esas alınması zorunlu bulunmaktadır. Aksi halde, 3621 sayılı Kanun ile 13.3.1972 tarih ve 7/4 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararındaki kural ve yöntemler doğrultusunda kıyı kenar çizgisinin adli yargı tarafından belirlenmesi gerekir.

Açıklanan nedenlerle daireler arasındaki içtihat aykırılığının 16,17 ve 20.Hukuk Daireleri görüşleri doğrultusunda birleştirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

SONUÇ :

Kural olarak, mülkiyet hukuku yönünden kıyı kenar çizgisinin belirlenmesi görevinin adli yargıya ait olduğuna; ancak, 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 9.maddesi uyarınca idare tarafından kıyı kenar çizgisi belirlenmiş ve yazılı bildirimle rağmen yasal süresinde idari yargıya başvurulmaması nedeniyle yargı yolunun kapanmış olması veya idari yargı tarafından verilip kesinleşmiş karar bulunması durumlarında, bunlara uygun şekilde kıyı kenar çizgisinin adli yargı tarafından saptanması gerektiğine, 28.11.1997 gününde üçüncü toplantıda salt çoğunlukla karar verildi.

KARŞI OY YAZISI

Kıyılar kimsenin mülkiyetinde olmayan sahipsiz mallardandır. MK.nun 641 maddesi anlamında Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerdendir. Buradaki hüküm ve tasarruf sözcükleri mülkiyete dayalı bir hakkın ifadesi değil, denetim ve gözetim görevi anlamındadır. Yani bu yerlerde Devlet kendi adına bir hak iddiasında bulunamaz. Kamu adına toplum adına onlar yararına görev üstlenmiştir. Kıyılarda ne özel mülkiyet ne kamu mülkiyeti, ne de karma nitelikli bir mülkiyet vardır. Kıyılar toplumun serbestçe yararlanmasına açık olup, buralardan herkes eşitlikle ve ücretsiz yararlanır. Neticeten kıyıları kamu malları arasında kamunun ortak kullanımına açık mallar olarak nitelendirilebilir.

Kıyının değinilen hukuksal niteliğinin bu şekilde belirlenmesi, sosyo-ekonomik olduğu kadar fiziki yapısından da kaynaklanır. İster denizin kara yönündeki uzantısı, veya denizin mütemmim cüzü, yahut denizle kararın mücadele alanı yahut da denizin etki alanındaki yer olarak tarif edilsin kıyının jeolojik ve jeomorfolojik özellikler taşıyan kendine özgü bir kara parçası olduğunda kuşku yoktur. Öte yandan; denizden şu veya bu bakımdan yararlanma eşitliği olması da kıyının, sosyo-ekonomik bakımından özellikli bir yer olduğunu ortaya koyar.

Öyle ise, kıyının özel mülkiyetle bir ilgisi olduğu düşünülemez. Ayrıca, bu yerin özet hukuk ilişkileri çatışma alanı olması da söz konusu değildir.

Bu nedenledir ki, kıyıyı belirleme yöntemi bir kadastral faaliyet olarak düşünülmemiş, raporda da değinildiği üzere, 3621 sayılı Yasanın kıyı belirleme düzenlemeleri bir kamu tasarrufu, bir idari işlem olarak ortaya çıkmıştır. Yasa sadece kıyıda kamu hukukunu düzenlemek için getirilmiştir. Özel mülkiyet bu yasanın konusu değildir. O halde, bir özel hukuk müessesesi olan kadastral düzenlemeleri çerçevesinde meseleye bakarak, yine aynı düzenlemenin kuralları olan "tesbit", "tebliğ", "ilan", "kesinleşme" gibi kavramları, burada aramak ve uygulamak düşüncesi büyük yanlış olur; çelişkili sonuçlara yol açar.

Yasanın görevlendirdiği kişi (Vali) yasadaki yetki uyarınca, ve yasadaki belirtilen konunun uzmanı kişilerin oluşturduğu komisyon aracılığı ile kamu hukuku kuralları çerçevesinde tek yanlı uygulama ile kıyıyı belirlemekte; bu işlem, ilgili bakanlığın onayı ile yürürlüğe girmektedir. Kararlarda sözü edilen "kıyı kenar çizgisi varsa" ifadesindeki, mevcudiyet bu şekilde oluşur. Bu oluşumla artık kıyı kenar çizgisinin varlığı kabul edilmeli ve uygulamada dikkate alınmalıdır.

Böyle bir düzenleme ve uygulamanın, yasa koyucunun bilgi eksikliğinden veya düşünmeden ortaya koyduğu bir sistem olarak yorumlanması olanaksızdır. İşlemin idari bir tasarrufa dayatılması, kıyının yukarıda değinilen hukuksal, sosyo-ekonomik ve fiziki yapısından kaynaklanan, bilerek istenerek yapılmış bir düzenlemedir.

Yasanın öngördüğü biçimde saptanan kıyının ve buna ilişkin haritanın, Adli Yargı yerleri de dahil, tüm ilgilileri bağlayacağı kuşkusuzdur. Önüne gelen bir işe bakmakta olan hakim, uyuşmazlığı, yöntemine uygun biçimde düzenlenmiş kıyı kenar haritasına değer vererek çözümlenmek durumundadır.

Hemen belirtilmelidir ki, Adli Yargı hakiminin, denizel sınır yönünden kıyı haritasına bağlı kalmamakta olduğu mülkiyet uyuşmazlığına ilişkin davadan el çekmesi anlamına gelemez. Diğer bir deyişle, değinilen türdeki uyuşmazlıkların çözümü, idari yargı yerlerine bırakıldı denemez. Aksine, hukuka, yasaya uygun şekilde düzenlenip, onayla yürürlüğe girecek harita; yönetmelikle Defterdarlıklara getirilen yükümlülükten ötürü pek çok davanın (müdahalenin önlenmesi ve iptal ile sicil dışı bırakılma istekleri olarak) Adli Yargı yerlerinde açılması sonucunu doğuracak; önceden haklı ve geçerli bir nedene dayanılmaksızın özel mülkiyete konu yapıp sicile işlenen kıyıların büyük bölümünün yeniden genel yarara açılması olanağı sağlanacaktır.

TC. bir hukuk devletidir. Devleti şekillendiren yasama, yürütme ve yargı erkleri arasında hiyerarşik değil, dengeli bir ilişkinin varlığı kabul edilir. Bu nitelikli bir devlet işleyişi içerisinde, idarenin yasaya

tasarruflarının bağlayıcı hukuki sonuç doğuracağına duraksama olmamalıdır. Esasen, idari işlem ve tasarrufların, idari yargı denetimine tabi olduğu Anayasal bir üst norm kuralıdır (Anayasa md.125).

Hukuk Devletinin değinilen nitelikteki işleyişine karşın; idari yargı denetimine her zaman açık tutulan idari işlemler için kaygı duymaya yer yoktur. Aynı kaygı, HUMK.nun 275.maddesi uyarınca inceleme yapmak ve bilirkişilerin raporuyla bağlı kalıp, hüküm kurmak zorunda bulunan Adli Yargının kararları yönünden de dile getirilebilir. Yargıtay'ımızın özenli denetimine rağmen, uzmanlık gerektiren konularda sıkıntıya düşüldüğü bilinen bir gerçektir.

Anayasamızın 43.maddesinin buyurucu hükmü uyarınca yürürlüğe giren 3621 sayılı Yasa, kıyı kenar çizgisi belirlenmesini kamusal bir tasarruf olarak ele almıştır. Bu düşünce tarzının, kıyının hukuksal, sosyo-ekonomik ve fiziki yapısına uygun başlangıcında veya sonunda ilgililere şu yada bu şekilde duyurulması öngörülmüştür.

Her şeyden önce kıyı ve buna bağlı kıyı kenar çizgisinin belirlenmesi; hukuki olanaktan öte bilimsel bir faaliyetin ürünüdür. Bu belirleme, jeoloji ve jeomorfoloji bilim dallarının uğraş alanını ilgilendirir. Genellikle müsbet ilimlerin gerçeği ve sonucu tekdir. Gerçeği ve sonucu nazarı olarak değiştirmek olanaksızdır. Öyle ise, söz konusu, bilim dallarında uğraş veren kişilerce ve uğraşını verdikleri bilimlerin ışığında, saptanan kıyı ve kıyı kenar çizgisinin doğruluğu kabul edilmelidir. Kabul edilen ilmi bir olgunun, ilgililerini ve herkesi bağlayacağı; aksinin ileri sürülmesi halinde de, idari tasarrufun duyurulma biçimini hak arama bakımından, fazlaca önem taşıyamayacağı açıktır. İdari yargı uygulamasında (özellikle, İçtihadı Birleştirmenin konusu dikkate alındığında); ilan ve bizzat tebliğ gibi duyuru işlemleri dışında, öğrenmenin (itilain) bile, dava açabilme yönünden yeterli görüldüğü bilinmektedir. O halde, kıyı Kenar çizgisinin belirlenmesi ile ilgili tasarrufun yerine getirilebilirliğini, ilanı ve tebliği şartına bağlama kesinleşmesini aramak gereksizdir.

Bu bağlamda, yeniden değinilmelidir ki; kıyıları herkesin malıdır. Kıyıda sadece kıyıya yakın olanlar değil, herkes yararlanır. Marmaris'te yada Antalya'da yapılan kıyı kenar çizgisi, sadece oralarda oturanları yahut kıyıya yakın taşınmaz olan malikleri değil; Çorum veya Kırıkkale'nin bir köyündeki bireyi de ilgilendirir. Genel yarar ilkesi, onlarında dava hakkının varlığının kabul edilmesini zorunlu kılar (Kıyılardan yararlanma hakkına dayanarak engel olanlar aleyhine herkesin dava açabileceği hakkındaki karar için; bkz. Yüksek 8.Hukuk Dairesinin 16.12.1986 tarih,10557/12386 sayılı kararı). İdari yargıya intikal eden işlerde ilan tebliğ yeterli görülmediğine göre; ülkenin, tüm bireylerini ilgilendiren işlemin bizzat ve nasıl yapılacak; kesinleşme nasıl sağlanacaktır. İdarece konunun uzmanı olan sorumlu görevlilere bilimsel verilerden yararlanılarak yaptırılan ve bir bütünlük taşıyan kıyı kenar çizgisi varken; bunun takdiri delil kabul edilip, Adli yargı önündeki her bir uyuşmazlık için HUMK.nun 275.maddesi uyarınca günümüzde tartışılır hale gelen bilirkişilerin görüşüne başvurulması doğru bir sonuç doğurur denebilecek midir? Dahası; biri idari yoldan, diğeri Adli yargı kararlarıyla ortaya çıkacak ikili kenar çizgisi olgusunun yaratacağı uyumsuzluklar gözardı edilebilecek midir?

İşte, İmar Yasası yönetmeliklerinden alınarak özgün bir yasa düzenlemesi yapılmasının ve yasanın gereği olan idari tasarrufun amacı budur. İdare, gerek re'sen; gerekse, ilgisinin başvurusu üzerine kıyıyı ve kıyı kenar çizgisini saptarken, herkesin yararını (genel yarar) gözeterek işlemi sonuçlandıracaktır. Şayet yasa koyucu, saptanan kıyı kenar çizgisini, yalnızca kıyı bandındaki imara aykırı yapılaşmanın denetlenmesine imkan veren idari bir düzenleme olarak düşünmüş olsa idi; "yapılacak bu belirleme Adli yargı yerlerinde görülmekte olan uyuşmazlıklara etkili değildir" sözcüklerini de yasanın metnine ilave ederdi. Amacını sadece imar mevzuatı ile sınırlamak isteseydi; bunu, İmar Kanununa bir madde ekleyerek daha kolaylıkla sağlayabilirdi. Esasen, Anayasa Mahkemesi de 3621 sayılı Kıyı Yasasının 5 ve 9.maddelerinin uygulanması yönünden bir ayırım getirmiş değildir.

Yüksek 8. Hukuk Dairesinin ilk toplantıda dile getirilen kararları ile görüş yazılarında; 3621 sayı Yasaya göre idarece düzenlenen kıyı kenar çizgisinin, Adli yargı yerlerini bağlamayan "takdiri delil" niteliğinde bulunduğu ifade edilmiştir ki; "kesinleşmeden" söz etmeyen Daire kararlarındaki görüşlere katılmamakla birlikte; bu görüşlerin kesinleşmeyi arayan görüşler karşısında daha tutarlı olduğu söylenebilir.

Öte yandan İçtihadı Birleştirme yoluna gidilmesini gerektiren ve birbirlerine aykırı düşen Özel Daire Kararları vardır denemeyen konuya gelince; gerçekten, idare, gerek re'sen; gerekse talebe ve süreye bağlı olarak yapmak zorunda olduğu işlemi yerine getirmeye ise durum ne olacaktır? Yasa, yapılmaması hallerinde kıyı kenar çizgisinin belirlenme yöntemini açıkça düzenlemiştir. Yasanın 5.maddesinin 4.fıkrası "kıyı kenar çizgisinin tesbit edilmediği bölgelerde talep vukuunda, talep tarihini takip eden üç ay içerisinde kıyı kenar çizgisinin tesbiti zorunludur." hükmünü içermektedir. Yasanın 9.maddesinin birinci fıkrası da "kıyı kenar çizgisinin" sıfatları ve sorumlulukları tanımlanan uzman bilirkişiler aracılığı ile valiliklerin tesbit ettireceğini öngörmüştür.

Hukuk Devletinde yasalar herkesi bağlar. Değınilen yasa hükümleri Vali'ye görev vermiştir. Vali bu görevi yapmaktan kaçınamaz. Kıyı kenar çizgisinin belirlenme yöntemi, talebe ve süreye bağılı yükümlülükte getirilerek yasal bir düzenlemeye tabi tutulduğuna göre; çözümsüzlükten bahsedilebilir mi? Görüşmeler sırasında Danıştay Yüksek Altıncı Dairesi'nin emsal kararlarından söz edilmiş; idarenin keyfilğe kaçabilecek her türlü kıyı kenar tesbiti işleminin çözümsüz kalamayacağı vurgulanmıştır.

Hal böyle iken, kıyı kenar çizgisi düzenlenmiş ve kesinleşmiş ise, buna değer verilerek; aksi takdirde, 1972 tarihli İçtihatı Birleştirme Kararı uyarınca uyumsuzlıklara çözüm getirilmelidir yolundaki varılan sonuç; yasal düzenlemeyi, özellikle yasanın bütünlüğünü gözetmemek anlamını taşımaz mı?

İçtihatları Birleştirme Kararına konu olan denizel kum ve kumsallar ile, diğer kamu mallarında Yargıtay'ımızın duyarlı uygulamasının bilincindeyiz. Karara saygılıyız. Ne var ki kararın, genel yararaya yönelik uygulamalarda birliğı sağlayamayacağı endişesini taşımaktayız. Görüşlerimiz, genel yararın yukarıda belirttiğimiz yöntemlerle işlem yapılması halinde, bir bütünlük içerisinde ve daha kapsamlı olarak sağlanabileceğine yöneliktir. Nitekim, belirttiğimiz görüşler; öğretilde saygın görevler yapan kişilerin bilimsel nitelikteki yazılarında da dile getirilmiş; deniz kıyılarının gerçek maliki olan haktan haktan gasb ve yağma edilmesinin; gelecek nesillere taşınmasının; ulusumuzun çok değerli kaynaklarını koruyup, önceden yağma eden kişi yada tüzel kişilerden alınarak tekrar genel yararlanmaya açılmasının; ayrı bir yasanın çıkarılmasına; yasanın zorunlu kıldığı "kıyı kenar çizgisinin" düzenlemesine böylece, ülkemizin 8250 kilometreye varan denizel kıyı bandına "Devlet Politikası" ile sahip çıkılmasına bağılı olduğu ifade edilmiştir. (Prof.Dr.İsa Sungurbey, "Deniz kıyıları halkındır", Medeni Hukuk Eleştirilen, İkinci Cilt. 5h.197 vd; Prof.Dr.Erdal Özhan,"kıyı yasası çıkarken", Cumhuriyet 15. Aralık. 1989; Doç.Dr.M.Bülent Özkan, "kıyılarımız ve turizm" Milliyet 9Nisan 1989; Yrd.Doç.Dr. Zerrin Toprak "çevre değerlerimiz ve kıyıları", İzmir Baro Dergisi, Temmuz/1989).

Sonuç olarak; Anayasamızın 43. maddesinin buyurucu hükmü uyarınca çıkarılan ve Anayasa Mahkemesinin 18.9.1991 tarih,23/29 sayılı kararı ile de iptal kapsamı dışında bırakılan,3621 sayılı Kıyı Yasasının 5 ve 9.maddelerine dayanılarak yapılmış "kıyı kenar çizgisi" belirleme işleminin, idari yargı yerlerinde iptal edilip ortadan kaldırılmadıkça hukuki varlığını koruyacağı; bu işlemin idarece, yasa hükümlerinin bütünlüğü bozulmaksızın yerine getirilmesinin (gerek re'sen; gerekse, ilgisinin başvurusu üzerine) Hukuk Devleti olma ilkesine uygun düşeceği; yargısal uygulamalarda da birliğı sağlayacağı görüşünde olduğumuzdan sayın çoğunluğun kararına katılmıyoruz.

Hüseyin ÖRMECİ
7. Hukuk Dairesi Başkanı

Kadir TOKMAN
Üye

Cemil ÇETİNER
Üye

Orhan UZGÖREN
Üye

A. Metin ÇİFTÇİ
Üye

Ahmet Uğur TURAN
Üye

M. Yüksel AYDIN
Üye

KARŞI OY YAZISI

Kıyı ve kıyı kenar çizgisi, birbirine bağılı ve bazen birbirini tamamlayıcı fakat kimi noktalarda da birbirinden ayrı şeylerdir. Kıyı mutlak olarak alanı-mesahayı-gösterir bu yönü ile de iki boyutludur. Genişliğı ve uzunluğı olan sahadır. Bunun bir kenarı su ile diğer kenarı da özel mülkle veya Hazine'nin diğer gayrimenkulleri ile çevrilidir. Kıyı kenar çizgisi de ismi üstünde bir çizgidir ve de tek boyutludur. Kıyı yağmasını önlemek için 1982 Anayasasında 43.madde ile yasama meclisine büyük görevler verilmiştir. Anayasa, Kıyı Kanununu çıkarılırken Kıyının:

- Ortak kullanılan,
- Genellik taşıyan,
- Eşit ve serbest olan,
- Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan,
- Kamu yararı öncelikle gözetilen; Ayrıca,
- Sahipsiz,

g) Doğal nitelikli,

h) Herkese açık bir kamu malı olmasını içermesini öngörmüştür. Eğer bunlardan biri eksik olur ise Anayasa Mahkemesi, Kanunu iptal etmek zorunda kalır. Kıyı ortak kullanıma açık, özel mülkiyete konu olmayan kamu malıdır. Kıyı özel korunmaya tabi ve muhtaçtır. Medeni Kanunda, Tapulama, Tapu, Belediye ve İmar Kanunlarında geçen kıyı kavramı ile yargı kararlarında belirlenen kıyı kavramını birleştirici ögeler 3621 sayılı Kıyı Kanununda ele alınarak kanunlaşma yapılmıştır. Devlet ve kişinin yetki alanı bu yasa ile açıkça ortaya konacaktır.

Kıyı her şeyden önce ekonomik bir kaynaktır. Toplumun bu kaynağı kullanma ve yararlanma biçimini tesbit etmek gerekir. Kıyı özel mülkiyete ve özel yapılanmaya kapatılmıştır. Kıyı yağmasını engellemek ve yukarıda yazılanları ihtiva eden bir Kanunun kendisinden beklenen görevi yerine getirmesi için süratle kıyı kenar çizgisinin çizilmesi gerekir. Eğer bunun Adliye Mahkemelerince yapılması düşünülürse süratle çizgi çizilmesi sekteye uğrar. Ve nitekim 3621 sayılı Kanun yürürlüğe girinceye kadar Adliye Mahkemeleri kıyı ile ilgili ihtilafları 16.4.1972 tarih,7/4 sayılı İçtihadları Birleştirme Kararına göre çözmekteydi. Adliye Mahkemeleri açılan dava ile ilgili kararlar verebilirler. 3621 sayılı Kıyı Yasası, kıyı kenar çizgisinin çizilmesini organa vermiştir. İdari organın çizdiği çizgi elbette yargı denetimine tabi olacaktır. Bu denetimi idari yargı organları yapacaklardır. Kanunun 9.maddesi çok açıktır. Adliye Mahkemesi kıyı ile ilgili davayı görür iken kıyı kenar çizgisinin çizilmesi zorunlu görülürse, bunun çizdirilmesi için davacıya önel verilmelidir. İdare başvuru halinde üç ayda kıyı kenar çizgisini çizmek mecburiyetindedir. İdarenin çizdiği çizgi dosyaya konur ve Adliye Mahkemesi kararını buna göre verir. İdare kıyı kenar çizgisini çizmiyorum derse, o zaman Adliye Mahkemesi 16.4.1972 tarih,7/4 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca elbette önüne gelen davada kıyı ile ilgili çekişmeyi bitirecektir. Bir başka deyimle; Valiliğin Kıyı Yasasına uygun biçimde çizdiği bir kıyı kenar çizgisi varsa, bir de Adliye Mahkemesi kıyı kenar çizgisini çizirse o zaman birbirinden ayrı iki kıyı kenar çizgisi ile karşılaşmış olur. Adliye Mahkemesi de kıyı kenar çizgisini çizmelidir görüşü 3621 sayılı Yasanın9.maddesinin konuş amacına uymamaktadır. Yasa sürat istemektedir. 15.3.1990 günlü Türkiye Büyük Millet Meclisi müzakere zabıtlarında (B:9,0;1) zamanın Bayındırlık ve İskan Bakanı, hazırlanan kanun tasarısında kıyı çizgisini çizecek komisyonların kamu görevlilerinden oluşacağını, bunların Valiliklerin denetiminde çalışacağını açıkça belirtmiştir. Bu sebeplerle 1,7 ve 14. Hukuk Dairelerinin kararları Hukuk sistemimize uygundur. Tereddüt yaratmaz. Kıyıda yapılması zorunlu gemi sökme mahalleri ve liman gibi yapıların da İmar Kanununa tabi olduğu açıktır. Çizgi sıfır yapılaşma için çizilmemektedir. O halde İçtihadların 1, 7 ve 14. Hukuk Daireleri görüşü doğrultusunda birleştirilmesi oyundayız. Bu sebeple çoğunluğun görüşüne katılmıyoruz.

Erdoğan ÖZDENEROL
14. Hukuk Dairesi Başkanı

Mehmet Handan SURLU
14. Hukuk Dairesi Üyesi

Mehmet Salim ÖZER
14. Hukuk Dairesi Üyesi

Yaşar BÜKEN
14. Hukuk Dairesi Üyesi

MUHALEFET ŞERHİ

28 Kasım 1997 gün,1996/5 esas sayılı İçtihadı Birleştirme Kararına aşağıda belirttiğim nedenlerden dolayı karşıyım.

1-Anılan içtihadı birleştirme kararı 3621 sayılı Yasa'nın emredici nitelikteki 9. maddesi hükmünü ihlal etmiştir. Çünkü bu madde hükmü gayet açık bir şekilde kıyı kenar çizgisinin valiliklerce kamu görevlerinden oluşturulacak 5 kişilik bir komisyonca tesbit edileceğini, komisyon üyelerinin jeoloji mühendisi, jeolog ve jeomorfolog, harita ve kadastro mühendisi, Ziraat mühendisi, Mimar ve şehir plancısı ve İnşaat mühendisi olacağını emretmiş ve ayrıca valiliğin uygundur görüş yazısı ile birlikte Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na gönderileceğini Bakanlıkça incelenip onaylandıktan sonra yürürlüğe gireceğini hükme bağlamıştır. Kanunun bu maddesinin emredici bir hüküm olduğu hiç bir kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık ve seçik ortadadır. Yasaların bir işlemin yapılmasını bir organa görev olarak vermesi demek, o işlemin sadece o organ tarafından yapılabileceği anlamına gelir. Ayrıca bu işlemi başka bir organ yapamaz şeklinde ayrı bir hüküm vaz etmesi gereksiz olup, yasa tekniğine de ters düşer. Bu itibarla mahkemelerin bu işi, yapamayacağına dair yasa da bir hüküm yoktur onun için mahkemelerde bu işlemi yapabilir demek olanaksızdır. Aynı yasanın amaç ve kapsamını belirleyen hükümlere sığınmak suretiyle bu kanun maddesini değişik şekilde yorumlamak mümkün değildir. Çünkü açık ve seçik bir şekilde düzenlenmiş bir kanun maddesinin yorumlamaya tabi tutulması da olanaksızdır.

Emredici kanun hükümleri kamu düzeni ile ilgili olup bağlayıcı niteliktedir. Bu hükümler hilafına hiç işlem yapılamaz. Yapıldığı takdirde o işlem ölü doğacağı için geçerliliğinden söz edilemez. Kanunlarımızın birçoğunda bazı işlem ve muamelelerin nasıl yapılacağını emreden hükümler bulunmaktadır. Örneğin; Medeni Kanununun108. maddesi evlenmenin reşit iki şahit huzurunda Belediye reisi veya tayin ettiği vekili veya Muhtar tarafından alenen aktolunur hükmünü getirmiştir. Bu amir hükme rağmen, reşit olmayan şahitler huzurunda mahalle veya köy bekçisi tarafından yapılan evlenme aktinin geçerliliğinden söz edilebilir mi? Medeni Kanununun479. maddesi resmi vasiyet senedi iki şahit huzurunda sulh hakimi veya noter tarafından yapılır hükmünügetirmiş,485. maddesi el yazısı ile vasiyetname, vasiyetçinin bizzat kendi el yazısı ile tanzim edileceğini emretmiştir. Bu amir hükümlere rağmen vasiyet senedini sulh hakimi veya noter yerine bir arzuhalci de yapsa geçerli olur denebilir mi? El yazısı ile vasiyet senedini vasiyetçi yerine amcası da yazsa geçerli olur diyebilir miyiz? Kültür ve tabiat varlıklarını koruma kanununa göre korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının tesbiti Kültür ve Turizm Bakanlığınca yapılır. Bu varlıkların koruma alanları ise koruma kurullarınca tesbit edilir. Bu emredici kanun hükümlerini bir tarafa bırakarak Kültür ve Turizm Bakanlığı yerine Orman Bakanlığı, koruma kurulu yerine Yüksek Seçim Kurulu da bu tesbitleri yapsa geçerli olur diyebilir miyiz? kamulaştırma kanununa göre kamulaştırılan taşınmaz mal değeri kıymet takdir komisyonlarınca tesbit edilir amir hükmüne rağmen biz bu tesbitin Kadastro Komisyonunca da yapılırsa geçerli olur diyebilir miyiz? Bu soruların cevaplarının geçerli olmaz şeklinde olacağı apaçık ortadadır.

Bilindiği gibi 6831 sayılı Orman Kanunu 1973 senesinde yürürlüğe giren 1744 sayılı Yasa ile değiştirilmeden önce bir yerin orman sayılan yerlerden olup olmadığını belirleme yetkisini ilgili Bakanlığa vermişti. Mahkemeler önüne gelen davalarda nizalı yerin orman sayılan yerlerden olup olmadığını Bakanlıktan sorar, Bakanlıkça verilen cevap hükme esas alınır. Mahkemeler bu işlemi bir orman mühendisi marifeti ile biz de yapabiliriz demeleri mümkün değildi. Bu işlem idari bir işlem kabul edilir ancak hak sahipleri Danıştay'a başvurmuşsa neticesi beklenirdi. Aksi takdirde Bakanlığın cevabı dikkate alınarak karar verilir. 3621 sayılı Yasanın emredici nitelikteki 9. maddesi hükmüne rağmen kıyı kenar çizgisinin mahkemelerce yapılabileceğini kabul etmek bu madde hükmünü ihlal etmektir.

2- Anılan Tevhidi İċtihat idareye verilen görev ve yetkiye tecavüz etmek suretiyle Anayasa'da yer alan kuvvetler ayrılığı ilkesini çiğnemiştir. Çünkü kıyı kenar çizgisinin nasıl ve kimler tarafından belirlenecek ve yürürlüğe sokulacağı yasal olarak hükme bağlanmış bu görev idareye tevdi edilmiştir. Bu işlemin idari bir işlem olduğu apaçık ortadadır. İdari işlemlerin görevi idari organca yapılacağı ve denetimin ise idari yargıya ait olduğu Anayasa emridir. Eğer kazayı organ idareye hitaben idari işlemi sen yapmazsan bende yaparım derse bu husus idarenin görev ve yetkisini gasp etmektir. Sonuç itibariyle kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal etmektir.

3- Anılan Tevdi İċtihat kendi içinde çelişki arz etmektedir. Şöyle ki İċtihat idare tarafından yapılan v yürürlüğe sokulan kıyı kenar çizgisi kesinleşmişse adil yargıyı bağlayacağını kabul etmiştir. İdare tarafından tesbit edilen kıyı kenar çizgisinin kesinleşmesi demek ilgililere tebliğ edilip bu işleme karşı idari yargı süresinde dava açmaması veya süresinde dava açılıp ta idari yargıca bu hususta bir karar verilmesi sonucu bu işlemin katıyet arz etmesi demektir. Bu kabul şekil ile Tevhidi İċtihat bu işlemin idari bir işlem olduğunu tereddütsüzce kabul ettiği halde işlemin kesinleşmemesi halinde veya işlemin idarece yapılmaması halinde adil yargının da yapabileceğini kabul etmeyi çelişkiye düşmektir. Çünkü bir işlem ya idaridir veya adlidir. Bir işlem aynı zamanda hem idari hem de adli olamaz. Bu itibarla idari bir işlem niteliğinde olan kıyı kenar çizgisinin ancak ve ancak idari organca tesbit edileceği bu işleme karşı hak sahiplerince ileri sürülecek Usulsüzlük ve davaların idari yargıca görüleceği mahkemelerin kıyı kenar çizgisini tesbit edemeyecekleri kanaatiyle çoğunluk görüşüne karşıyım.

Niyazi DURAK
16. Hukuk Dairesi Üyesi

KARŞI OY

TC. Anayasasının 43.maddesi kıyıların devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerden olduğunu açıkladıktan sonra kıyıları ve sahil şeritlerinin kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkan ve şartlarının kanunla düzenlenmesine dair hüküm getirmiştir. Anayasanın bu hükmü karşısında yasama organınca 3621 sayılı Kıyı Kanunu kabul edilmiş, bu kanuna göre sahil şeridi ve kıyı kenar çizgisinin belirlenmesi görevi yasada belirlenen ve idarece saptanacak kurula bırakılmıştır. Hakkında hüküm bulunan hallerinde iċtihat söz konusu olamaz. Kanun hükümlerinin uygulanması yargının da görevidir. Kıyı Kanununda yöntemine uygun bir şekilde komisyonlarca belirlenen kıyı kenar çizgisinin ilan yolu ile veya başka şekilde tebliğine ilişkin bir hükümde bulunmamaktadır. Bu bakımdan, komisyon kararlarının ayrıca ilana tabii tutulması yasal değildir. İlan hususu Kanun koyucunun amacına uygun düşmeyeceği gibi kıyılarından istifade etmek herkesin hakkı olduğundan böyle bir ilan mükellefiyetinin kabul edilmesi önlenemez gecikmeler ve masrafı gerektirir. Kanunları yorumlayan kurumların bunu kanun

koyucunun amacına uygun şekilde yorumlanması gerekir. İdarece düzenlenen kıyı kenar çizgisine uymak mahkemeleri de bağlayacağından sayın çoğunluğun bu yöne ilişkin kararına katılmıyorum.

İdarece kıyı kenar çizgisinin düzenlenmemesi halinde ise, idarenin bunu yasanın belirlediği süre içerisinde ve yöntemine uygun şekilde yapması gerekir. Kıyı kenar çizgisinin belirlenmemesi karşısında idareyi zorlayıcı mahiyette ve adli yargıda karar verilemez. Böyle durumlarda kanunda açık hüküm bulunmadığından Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu 13.3.1972 tarih ve 7/4 sayılı içtihadı ile bu boşluğu doldurmuş, kıyı kenar çizgisinin araştırılmasını belirlediği ilkelere göre adalet mahkemelerin yetkisi ve görevine bırakmıştı Sayın çoğunluğun kıyı kenar çizgisinin idarece düzenlenmemesi halinde yasa boşluğunun içtihatla doldurulacağına ilişkin görüş bölümüne aynen katılıyorum.

Altan ERTÜRK
Yargıtay 20. Hukuk Dairesi Üyesi
